

અહમ દીની અસ્બાક

(ગુજરાતી લિપિયાંતર)

તાલીફ : સમાહત અશ્-શૈખ
અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ
રહમતુલ્લાહ
ઉર્દૂ તરજુમા : અઝીઝ અહમદ કમરુઝ્-ઝમાં
ગુજરાતી લિપિયાંતર : મુહમ્મદ જમાલ પટ્ટીવાલા

— શાએકદર્ —

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર-ભૂજ
નૂરાની હોટલ કે પાસ, ડાંગ બજાર, ભૂજ (કચ્છ)
મોબાઇલ : (+91) 8401786172

© સર્વ હક્ક પ્રકાશકને આધીન

Aham Deeni Asbaq (Gujarati Lipiyantar)

Aham Deeni Asbaq (Urdu)

By : Samahat As-Shaikh Abdul Aziz Bin Abdullah Bin Baaz

—: Publisher :—

ISLAMIC INFORMATION CENTRE-BHUJ

Near Hotel Noor, Danda Bazar, BHUJ (Kutch)

Mobile : 840178172

પ્રથમ આવૃત્તિ

પ્રત : ૧૦૦૦

માર્ચ, ૨૦૧૫

પૃષ્ઠ : ૬૪

મુદ્રક : યુનિક ઓફસેટ, તાવડીપુરા, અહમદાબાદ.

ફેહરિસ્ત

નં.સુ.	મોઝુઆત	સફહ નંબર	
૧.	મુકદ્દમા :	૦૦	
૨.	પહલા સબક :	૦૦	સૂર: ફાતિહા ઓર છોટી સૂરતોં કા હિફ્ઝ.
૩.	દૂસરા સબક :	૦૦	અરકાને ઈસ્લામ કે બયાન મેં.
૪.	ત્રીસરા સબક :	૦૦	અરકાને ઈમાન કે બયાન મેં.
૫.	ચૌથા સબક :	૦૦	તૌહીદ ઓર શિર્ક કે અકસામ.
૬.	પાંચવા સબક :	૦૦	એહસાન.
૭.	છઠ્ઠા સબક :	૦૦	નમાઝ કી શરાઈત કે બારે મેં.
૮.	સાતવાં સબક :	૦૦	અરકાને નમાઝ.
૯.	આઠવાં સબક :	૦૦	નમાઝ કે વાજિબાત.
૧૦.	નવવાં સબક :	૦૦	તશહહુદ કે બયાન મેં.
૧૧.	દસવાં સબક :	૦૦	નમાઝ કી સુન્નતેં.
૧૨.	ગ્યારહવાં સબક :	૦૦	નમાઝ કો બાતિલ કર દેનેવાલી ચીઝોં કે બારે મેં.
૧૩.	બારહવાં સબક :	૦૦	વુઝૂ કી શરાઈત.
૧૪.	તેરહવાં સબક :	૦૦	વુઝૂ કે ફરાઈઝ.
૧૫.	ચૌદહવાં સબક :	૦૦	નવાકુઝે વુઝૂ કે બયાન મેં.
૧૬.	પંદરહવાં સબક :	૦૦	તમામ મુસલમાનોં કા શરઈ અખ્લાક સે આરાસતા હોના.
૧૭.	સોલહવાં સબક :	૦૦	ઈસ્લામી આદાબ કી પાબંદી.
૧૮.	સત્તરહવાં સબક :	૦૦	શિર્ક ઓર ગુનાહોં સે બચના.
૧૯.	અઠારહવાં સબક :	૦૦	મૈયત કી તજહીઝ વ તકફીન ઓર નમાઝે જનાઝા.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(શુર અલ્લાહ કે નામ સે, જો બેઈન્તહાં મેહરબાન ઔર રહમવાલા હૈ.)

મુકદ્દમા

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، وصلى الله وسلم على عبده و
رسوله نبينا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين، أما بعد!

અલહમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન, વલ્-આકિબતુ લિલ
મુત્તકીન, વ સલ્લલ્લાહુ અલઈહિ વ સલ્લમ અલા અબ્દુલ્લૂ વ રસૂલુલ્લુ
નબિયિન મુહમ્મદ વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમઈન, અમ્મા
બાઅદ.

તમામ તારીફ ઉસ અલ્લાહ કે લિયે હૈં, જો સારે જહાં કા
પરવરદિગાર હે ઔર અંજામે ખૈર મુત્તકીયોં કે લિયે હૈ, ઔર દુરુદ નાઝિલ
હો ઉસકે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ, હમારે નબી મુહમ્મદ ﷺ પર ઔર ઉનકી
અવલાદ પર ઔર ઉનકે તમામ સહાબા-એ-કિરામ رضી પર.

અમ્મા બાઅદ... યે મુખ્તસર બાતેં દીને ઈસ્લામ કે ઉન ઉમૂર સે
મુતા'લ્લિક હૈં, જિનકા તમામ લોગોં કો ઈલ્મ હોના ઝુરૂરી હૈ. ઈસકા નામ
મૈંને 'અલ-દુરૂસ અલ-મહમતુલ આમ્મતુલ ઉમ્મહ' રખા, યાની ઉમ્મત કે
આમ લોગોં કે લિયે ઝુરૂરી અસ્બાક. અલ્લાહ ત્આલા સે દુઆ કરતા હું કિ
ઈસકે ઝરિયે તમામ મુસલમાનોં કો નફ્અ પહુંચાએ, ઔર ઈસે મેરી તરફ
સે કુબૂલ કર લે, બેશક વો બડા હી સખી ઔર મેહરબાન હૈ.

— અબ્દુલ અઝીઝ બિન અબ્દુલ્લાહ બિન બાઝ

આમ મુસલમાનોં કે લિયે અહમ અસ્બાક

પહલા સબક

સૂર: ફાતિહા ઓર છોટી સૂરતોં કા હિફઝ.

સૂર: ફાતિહા ઓર છોટી સૂરતોં, મસલન્ સૂર: ઝિલઝલ તા સૂર: અન્-નાસ મેં સે જો મુમકિન હો ઉન સૂરતોં કી સહીહ તલફઝૂઝ ઓર તજવીદ કે સાથ તા'લીમ દેના, યાદ કરના ઓર ઉનકે મા'ની કી તશરીહ કરકે સમજાના.

દૂસરા સબક

અરકાને ઈસ્લામ કે બયાન મેં.

ઈસ્લામ કે પાંચ અરકાન કે બયાન મેં હૈ ઓર ઉનમેં સબસે પહલા ઓર અહમ રુઝ્ન ﷺ (લા-ઈલાહ ઈલ્લાહ, મુહમ્મદુર્-રસૂલુલ્લાહ) કી ગવાહી હૈ. ઈસકે મા'ની કી તશરીહ ઓર ﷺ (લા-ઈલાહ ઈલ્લાહ) કી શરાઈત કે સાથ. ઈસકા મા'ની યે હૈ કિ — ﷺ (લા-ઈલાહ) સે ઉન તમામ ચીઝોં કી નફી મક્સૂદ હૈ, જિનકી અલ્લાહ તૂઆલા કે ઈલાવા ઈબાદત કી જાતી હૈ. ﷺ (ઈલ્લાહ) સે ઈસ બાત કા ઈસ્બાત કિ ઈબાદત સિર્ફ અલ્લાહ તૂઆલા હી કે લિયે હૈ ઓર ઉસકા કોઈ શરીક નહીં.

ﷺ કે શરાઈત યે હેં :

૧. એસા ઈલ્મ જો જિહાલત કે મનાફી હો.
૨. એસા યકીન જો શક કે મનાફી હો.
૩. એસા ઈખ્લાસ જો શિર્ક કે મનાફી હો.
૪. એસી સચ્ચાઈ જો જૂઠ કે મનાફી હો.

૫. એસી મુહબ્બત જો બુઝ કે મનાફી હો.
૬. એસી તા'બેદારી જો નાફરમાની કે મનાફી હો.
૭. એસી ઇતાઅત જો ઇન્કાર કે મનાફી હો.
૮. ઉન તમામ ચીજોં કા ઇન્કાર જિનકી અલ્લાહ તૂઆલા કે ઇલાવા ઇબાદત કી જાતી હૈ.

યે તમામ ચીજોં ઇન દો શે'રો મેં જમા કર દી ગઈ હૈ —

علم، يقين وأخلاص وصدق مع
 محبة وانقياد والقبول لها
 وزيد ثمنها الكفران منك بما
 سوى إلا. إلا. شيء قد ألها

ઇસ્મ ઓર યકીન ઓર ઇખ્લાસ ઓર સચ્ચાઈ ઓર ઇસકે સાથ-સાથ મુહબ્બત વ ઇતાઅત ઓર ઇસકી મક્બૂલિયત, ઓર આઠવીં બાત યે કિ તુમ અલ્લાહ કે ઇલાવા કિસી ભી ચીજ કી ઇબાદત કા ઇન્કાર કર દો.

ઓર, મુહમ્મદ ﷺ કી રિસાલત કી ગવાહી કા મતલબ યે હૈ કિ આપ ﷺ કી તસ્દીક કરના ઉન તમામ ચીજોં કે બારે મેં જિનકી આપ ﷺ ને ખબર દી હૈ, ઓર જિન ચીજોં કા ઇસ્મ દિયા હૈ ઉનમેં આપ ﷺ કી ઇતાઅત કરના, ઓર ઉન ચીજોં સે બાઝ રહના જિનસે આપ ﷺ ને મનઅ ફરમાયા હૈ, ઓર અલ્લાહ કી ઇસી તરહ ઇબાદત કરના જૈસે અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસૂલ ને હુક્મ દિયા હૈ.

ફિર ઇસ્લામ કે બાકી અરકાન કી વજાહત કી જાએ જો યે હૈ :

નમાઝ કાઈમ કરના, ઝકાત દેના, રમઝાન કે રોઝે રખના, ઓર બશર્ત ઇસ્તિતાઅત બૈતુલ્લાહ કા હજજ કરના.

ત્રીસરા સબક અરકાને ઈમાન કે બયાન મેં.

અરકાને ઈમાન છે હે —

ઈમાન લાના અલ્લાહ પર, ઉસકે ફરિશ્તોં પર, ઉસકી કિતાબોં પર, ઉસકે રસૂલોં પર, યવ્મે આબિરત પર ઔર ઈસ પર કે અચ્છી યા બૂરી તકદીર અલ્લાહ હી કી તરફ સે હૈં.

ચૌથા સબક તૌહીદ ઔર શિર્ક કે ઇકસામ કે બયાન મેં.

તૌહીદ કી ત્રીન કિસ્મેં હૈં —

૧. તૌહીદે રુબૂબિયત.

૨. તૌહીદે ઉલૂહિયત.

૩. તૌહીદે અસ્મા વ સિફાત.

૧. તૌહીદે રુબૂબિયત યે હે કિ ઈસ બાત પર ઈમાન લાના કિ અલ્લાહ તૂઆલા હી હર ચીઝ કા પૈદા કરનેવાલા હે, ઔર ઉસી કે તસરુફ મેં સારી ચીઝેં હૈં ઔર ઈસમેં ઉસકા કોઈ શરીક નહીં હે.

૨. તૌહીદે ઉલૂહિયત યે હે કિ ઈસ બાત પર ઈમાન લાના કિ અલ્લાહ તૂઆલા હી મા'બૂદે બર-હક્ક હે, ઔર ઉસમેં ઉસકા કોઈ શરીક નહીં હે. યહી ﷻ (લા-ઈલાહ ઇલ્લલ્લાહ) કે મા'ની હે. અલ્લાહ તૂઆલા હી મા'બૂદે બર-હક્ક હે, ઈસકા મતલબ યે હે કિ નમાઝ, રોઝા ઔર દીગર તમામ ઇબાદતેં સિર્ફ અલ્લાહ તૂઆલા કે લિયે અંજામ દેના ઝુરૂરી હે, કિસી દૂસરે કે લિયે કિસી તરહ ભી જાઈઝ નહીં હે.

૩. તૌહીદે અસ્મા વ સિફાત યે હૈ કિ અલ્લાહ તૂઆલા કે વહ તમામ અસ્મા વ સિફાત જો કુરઆન-કરીમ ઔર સહીહ હદીસોં મેં વારિદ હૈ ઉન પર ઈમાન લાયા જાએ. ઈન્હેં સિર્ફ અલ્લાહ કે લિયે શાયાને-શાન સાબિત કિયા જાએ, જિસસે ન તો તેહરીફ લાઝિમ હો, ન વહ સિફત મુઅત્તલ હો, ન કિસી મખ્લૂક સે તશ્બિહા પાઈ જાએ, ન ઈસકા કોઈ ખાકા બને. અલ્લાહ તૂઆલા કે કૌલ પર અમલ કરતે હુએ —

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ ۝ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَلِدْ ۝ وَلَمْ يُولَدْ ۝ كَيْفَ أَهْدَىٰ

“કુલ હુવલ્લાહુ અહદ. અલ્લાહુસ્-સમદ, લમ્ યલિદ્ વ-લમ્ યૂલદ. વ-લમ્ યહુલ્લાહુ કુફૂવન્ અહદ.” (સૂર: ઈબ્લાસ)

“કહો, અલ્લાહ યક્તા હૈ. અલ્લાહ સબસે બેનિયાઝ હૈ (ઔર સબ ઉસકે મુહતાજ હે). ન ઉસકી કોઈ અવલાદ હૈ ઔર ન વહ કિસી કી અવલાદ, ઔર ઉસકા કોઈ હમસર નહીં હૈ.”

નીઝ, અલ્લાહ તૂઆલા કા ઈરશાદ હૈ —

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝

“લઈસ ક-મિસૂલિહિ શઈઉન્, વ-હુવસ્-સમીઉલ્ બસીર.”

(સૂર: શૂરા, આ. ૧૧)

(કોઈ ચીઝ ઉસકે મિસ્લ નહીં હે, ઔર વહ સુનનેવાલા ઔર દેખનેવાલા હૈ.)

બા'ઝ એહલે ઈલ્મ ને તૌહીદ કી સિર્ફ દો કિસ્મેં બયાન કી હૈ, ઔર તૌહીદે અસ્મા-વ-સિફાત કો તૌહીદે રુબૂબિયત મેં દાખિલ કર દિયા હૈ, ઔર ઈસમેં કોઈ હરજ નહીં, ઈસ લિયે કિ હર દો તક્સીમ મેં મક્સૂદ વાઝેહ હૈ.

શિર્ક કી ત્રીન કિસ્મૈં હૈં :

શિર્કે અકબર, શિર્કે અસગર, શિર્કે ખફી.

૧. શિર્કે અકબર વહ હૈ જિસકી વજહ સે અમલે સાલેહ ઝાયેઅ હો જાતા હૈ, ઔર બંદા હમેશા કે લિયે જહન્નમ કા મુસ્તહિક હો જાતા હૈ, જિસ શાખ્સ કી મૌત ઈસી પર હુઈ હો. અલ્લાહ ત્આલા કા ઈરશાદ હૈ —

وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

“વલવ અશૂરકૂ લ-હબિત અનૂહૂમ્ મા-કાનૂ યઅમલૂન.”

(સૂર: અનૂઆમ, આ. ૮૮)

(અગર કહીં ઈન લોગોં ને શિર્ક ક્રિયા હોતા તો ઈનકા સબ ક્રિયા-કરાયા ગારત હો જાતા.)

ઈસી તરહ અલ્લાહ ત્આલા કા ઈરશાદ હૈ —

مَا كَانَ لِلشُّرِكِیْنَ أَنْ یَعْبُدُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَهِدَیْنِ عَلَى أَنْفُسِهِمْ
بِالْكَفْرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ ۖ وَفِي النَّارِهِمْ خَالِدُونَ ۝

“મા-કાન લિલ્-મુશૂરિકીન અંયઅમૂરૂ મસાજિદલ્લાહિ શાહિદીન અલા અન્હુસિહિમ્ બિલ્-કુફ્રિ, ઊલાઈક હબિતત્ અઅમાલુહુમ્ વ-ફીન્નારિ હુમ્ ખાલિદૂન.” (સૂર: અત્-તૌબા, આ. ૧૭)

(મુશૂરિકીન કા યહ કામ નહીં હૈ કિ વહ અલ્લાહ કી મસ્જિદોં કે મુજાવર ખાદિમ બનેં, દરાંહાલ-યે-કિ અપને ઉપર વહ ખુદ કુફ્ર કી શહાદત દે રહે હૈં. ઉનકે તો સારે આ'માલ ઝાયેઅ હો ગયે ઔર જહન્નમ મૈં ઈન્હેં હમેશા રહના હૈ.)

જો શાખ્સ ઈસ હાલ મૈં મર ગયા ઉસકી બક્ષિસ નહીં હોગી ઔર જન્નત ઉસ પર હરામ હૈ, જૈસા કિ અલ્લાહ ત્આલા કા કૌલ હૈ —

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

“ઇન્નલ્લાહ લા યગૂફિરુ અંયુશૂરક બિહિ વ-યગૂફિરુ મા દૂન
ઝાલિક લિમંય્યાશાઅ.” (સૂર: નિસા, આ. ૪૮)

(અલ્લાહ ત્આલા શિર્ક કો માફ નહીં કરતા, ઇસકે મા સિવા (દૂસરે
જિસ કદર ગુનાહ હૈં) વહ જિસે યાહતા હૈ માફ કર દેતા હૈ.)

ઇસી તરહ અલ્લાહ ત્આલા ફરમાતા હૈ —

إِنَّكَ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ۝

“ઇન્નહુ મંયુશૂરિફ બિલ્લાહિ ફકદ્ હરમલ્લાહુ અલઇહિલ્ જન્નત
વ મઅ્વાહુન્નાર, વ-મા લિઝ્-ઝાલિમીન મિન્ અન્સાર.”

(સૂર: માઇદા, આ. ૭૨)

(જિસને અલ્લાહ કે સાથ કિસીકો શરીફ ઠહરાયા ઉસ પર અલ્લાહ
ત્આલા ને જન્નત કો હરામ કર દી, ઔર ઉસકા ઠિકાના જહન્નમ હૈ,
ઔર ઐસે ઝાલિમોં કા કોઈ મદદગાર નહીં હૈ.)

ઇસી તરહ મુરદોં ઔર બૂતોં કો પુકારના ઔર ઉનસે મદદ માંગના
ઔર ફરિયાદ કરના, ઉનકે લિયે નઝર-નિયાઝ કરના ઔર ઉનકે નામ
પર જાનવર ઝુબ્હ કરના ભી ‘શિર્કે અકબર’ મેં શામિલ હૈ.

૨. શિર્કે અસગર વહ હૈ જિસે કુરઆન યા હદીસ કે નુસૂસ મેં શિર્ક કહા
ગયા હૈ, મગર વહ શિર્કે અકબર કે કબીલ સે નહીં હૈ; જૈસે બા’ઝ
કામોં મેં રિયા વ નુમૂદ, અલ્લાહ ત્આલા કે ઇલાવા કિસી કી કસમ
ખાના, યા યે કહના કિ જો અલ્લાહ યાહે ઔર ફલાં યાહે. નબી કરીમ
ﷺ કા ઇરશાદ હૈ —

أخوف ما أحاد عليكم الشرك الأصغر، فسئل عنه فقال: الرباء.

“مैं तुम पर जिस चीज़ से सबसे ज़्यादा डरता हूँ वह शिर्क असगर है. आप ﷺ से इसके बारे में सवाल किया गया, तो आप ﷺ ने इरमाया : वह रिया है.”

इसे इमाम अहमद, तबरानी और बयहकी ने मलमूद बिन जुबैद अन्सारी رحمته से ब-सनद जय्द रिवायत किया है, और तबरानी ने इसको मुतअहिद काबिले कुबूल सनदों से मलमूद बिन जुबैद से और इन्होंने ने राइअ बिन जदतज से और इन्होंने ने नबी करीम ﷺ से रिवायत किया है. नबी करीम ﷺ का इरशाद है —

من حلف بشيء دون الله فقد أشرك.

“जिसने अल्लाह तूआला के सिवा किसी चीज़ की कसम खाई तो उसने शिर्क किया.”

इसको इमाम अहमद ने सहीह सनद से हज़रत उमर बिन अत्ताब رحمته से रिवायत किया है.

और, इसीको अबू दाउद व तिरमिज़ी ने सहीह सनद से हज़रत इब्ने उमर رحمته से रिवायत किया है. वह नबी करीम ﷺ से बयान करते हैं कि आप ﷺ ने इरशाद इरमाया —

من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك.

“जिसने अल्लाह तूआला के सिवा किसी की कसम खाई तो उसने कुर्र किया या शिर्क किया.”

और, नबी करीम ﷺ का इरमान है —

لا تقولوا ما شاء الله وشاء فلان ولكن قولوا ما شاء الله ثم شاء فلان.

“યહ ન કહો જો અલ્લાહ ત્આલા યાહે ઔર ફુલાં યાહે, બલકે યહ કહો જો અલ્લાહ ત્આલા યાહે ફિર ફુલાં યાહે.”

ઇસે અબૂ દાઉદ ને સહીહ સનદ સે હઝરત હુઝૈફા બિન યમાન رضي الله عنه સે રિવાયત કિયા હૈ.

શિર્કે અસગર ન તો ઇરતિદાદ કા સબબ બનતા હૈ ઔર ન હમેશા જહન્નમ મેં રહને કા સબબ બનતા હૈ, અલબત્તા યહ કમાલે તૌહીદ કે મનાફી હૈ જો કે વાજિબ હૈ.

૩. **શિર્કે ખફી** : યહ શિર્ક કી તીસરી કિસ્મ હૈ. ઇસકી દલીલ નબી કરીમ ﷺ કા કૌલ હૈ —

ألا أخبركم بما أخوف عليكم عندي من المسيح الدجال؟
قالوا: بلى يا رسول الله.

قال: الشرك الخفي. يقوم الرجل فيصلي فيزين صلاته لما يرى من نظر الرجل إليه.

“કયા મેં તુમ્હે વહ ચીઝ ન બતાઉં જિસકે બારે મેં તુમ પર મસીહ દજ્જાલ સે ભી ઝૂયાદા ડરતા હું. સહાબા કિરામ رضي الله عنهم ને અર્જ કિયા : કયું નહીં, અય અલ્લાહ કે રસૂલ ﷺ ! આપ ﷺ ને ફરમાયા : શિર્કે ખફી, વહ યહ હૈ કિ જબ આદમી નમાઝ કે લિયે ખડા હો તો અપની નમાઝ બહુત અચ્છી તરહ સે અદા કરે, ઇસ લિયે કિ લોગ ઇસકી તરફ દેખ રહે હૈ.”

ઇમામ અહમદ ને ઇસે અપની મુસ્નદ મેં અબૂ સઈદ ખુદરી رضي الله عنه સે રિવાયત કિયા હૈ.

યહ ભી હો સકતા હૈ કિ સિર્ફ દો કિસ્મોં કરાર દી જાએ - શિર્કે અકબર ઔર શિર્કે અસગર, ઔર શિર્કે ખફી ઇન દોનોં મેં મુશ્તરક હૈ. શિર્કે અકબર ખફી કી મિસાલ મુનાફિકોં કા શિર્ક હૈ, ઇસલિયે કિ વહ

લોગ અપને બાતિલ અકાઈદ કો છિપાએ રખતે થે ઔર રિયાકારી સે ઔર અપની જાન કે ડર સે ઈસ્લામ કો ઝાહિર કરતે થે. શિર્કે ખફી અસગર કી મિસાલ રિયાકારી હે, જૈસા કિ મહમૂદ બિન લુબૈદ અન્સારી ؑ કી ગુઝરી હુઈ હદીસ મેં ઔર અબૂ સઈદ ખુદરી ؑ કી હદીસ મેં ઈસકા બયાન આ ચુકા હે. અલ્લાહ ત્આલા હી બેહતરીન તૌફીક દેનેવાલા હે.

પાંચવા સબક : એહસાન કયા હે ?

એહસાન યહ હે કિ તુમ અલ્લાહ કી ઈબાદત ઈસ તરહ કરો ગોયા તુમ ઉસકો દેખ રહે હો, અગર યહ મુમકિન ન હો તો કમ-અઝ-કમ યહ જાનો કિ વહ તુમકો દેખ રહા હે.

છઠ્ઠા સબક : નમાઝ કી શરાઈત કે બયાન મેં.

નમાઝ કી શરાઈત નૌ હેં :

(૧) ઈસ્લામ. (૨) અક્લ. (૩) શઝિર. (૪) બા-તહારત હોના. (૫) નિજાસત કા ઝાઈલ કરના. (૬) શર્મગાહ કા છિપના. (૭) વક્ત કા દાખિલ હોના. (૮) કિબ્લે કી તરફ રુખ કરના. (૯) નિયત કરના.

સાતવાં સબક : અરકાને નમાઝ કે બયાન મેં.

નમાઝ કે ચૌદહ અરકાન હેં.

(૧) કુદરત હો તો ખડે હોના. (૨) તકબીરે તહરીમા. (૩) સૂરઃ ફાતિહા પઢના. (૪) રુકૂઅ. (૫) રુકૂઅ કે બાદ અચ્છી તરહ ખડે હોના. (૬) સાતોં અચ્છા પર સજદહ કરના. (૭) સજદે સે પૂરી તરહ ઉઠના. (૮) દોનોં સજદોં કે દરમિયાન બેઠના. (૯) તમામ અરકાન કો ઈત્મિનાન

સે અદા કરના. (૧૦) તમામ અરકાન કો તરતીબ સે અદા કરના. (૧૧) આખરી તશહહુદ. (૧૨) આખરી રકા'ત મેં તશહહુદ કે લિયે બેઠના. (૧૩) કાઈદએ આખિર મેં નબી કરીમ ﷺ પર દરૂદ ભેજના. (૧૪) દાયે-બાયે સલામ ફેરના.

આઠવાં સબક : નમાઝ કે વાજિબાત કે બયાન મેં.

નમાઝ કે વાજિબાત આઠ હેં :

(૧) તકબીરે તહરીમા કે ઈલાવા બકિયા સારી તકબીરાત. (૨) ઈમામ ઔર મુન્ફરિદ કે લિયે 'સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમીદહ' કહના. (૩) 'રબ્બના વ લલ્લ્ હમ્દ' કહના, ખ્વાલ ઈમામ હો યા મુક્તદી તન્હા નમાઝ પઠ રહા હો. (૪) રુકૂઅ મેં 'સુબ્હાન રબ્બીયલ અઝીમ' કહના. (૫) સજદે મેં 'સુબ્હાન રબ્બીયલ અઝ્લા' કહના. (૬) દોનોં સજદોં કે દરમિયાન 'રબ્બિગ્-ફિરલી' કહના. (૭) તીન યા ચાર રકા'તવાલી નમાઝ મેં પહલા તશહહુદ. (૮) તશહહુદ અવ્વલ કે લિયે બેઠના.

નવાં સબક : તશહહુદ કે બયાન મેં.

તશહહુદ (અત્તહિયાત) યે હે —

أَتَجِيَّاتُ لِلَّهِ وَأَصَلُّوْا وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ،
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

“અત્તહિયાતુ લિલ્લાહિ વસ્-સલવાતુ વત્-તય્યિબાતુ, અસ્સલામુ અલઈક અય્યુહન્-નબિય્યુ વ રહમતુલ્લાહિ વ બરકાતુહ, અસ્સલામુ અલઈના વ-અલા ઈબાદિલ્લાહિસ્-સાલિહીન, અશ્હદુ અલ્ લા-ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહુ વ રસૂલુહ.”

(તમામ કૌલી વ બદની ઔર માલી ઇબાદતે અલ્લાહ તૂઆલા કે લિયે હૈં (યા તમામ અદબ-વ-તા'ઝીમ કે કલમાત, હમારી નમાઝે ઔર તમામ સદકાત અલ્લાહ કે લિયે હૈં), સલામ હો આપ પર અય નબી ઔર અલ્લાહ કી રહમત ઔર બરકતે હૈં; સલામતી હો હમ પર ઔર અલ્લાહ કે સબ બંદો પર. મેં ગવાહી દેતા હું કે અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાઈક નહીં, ઔર મેં ગવાહી દેતા હું કે મુહમ્મદ ﷺ ઉસકે બંદે ઔર રસૂલ હે.)

ફિર નબી ﷺ પર દરૂદ પઢે, વહ યહ હે —

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ
إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا
بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

“અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિં વ-અલા આલિ મુહમ્મદિન, કમા સલ્લઈત અલા ઇબરાહીમ વ-અલા આલિ ઇબરાહીમ ઇન્નક હમીદુમ્-મજીદ. અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા મુહમ્મદિં વ-અલા આલિ મુહમ્મદિન્ કમા બારકત અલા ઇબરાહીમ વ અલા આલિ ઇબરાહીમ, ઇન્નક હમીદુમ્-મજીદ.”

(અય અલ્લાહ, તૂ મુહમ્મદ ﷺ ઔર આલે મુહમ્મદ પર રહમત નાઝિલ ફરમા, જિસ તરહ તૂને ઇબરાહીમ ﷺ ઔર ઉનકી આલ પર રહમત નાઝિલ ફરમાઈ, તૂ હમ્દ વ સતાઈશ કે લાઈક ઔર બુઝૂર્ગીવાલા હે; ઔર બરકત નાઝિલ ફરમા મુહમ્મદ ﷺ ઔર આલે મુહમ્મદ પર જિસ તરહ તૂને ઇબરાહીમ ﷺ ઔર ઉનકી આલ પર બરકત નાઝિલ ફરમાઈ, બિલાશુબા તૂ હમ્દ વ સતાઈશ કે લાઈક ઔર બુઝૂર્ગીવાલા હે.)

ફિર આખરી કાઈદહ મેં કબ્ર કે અઝાબ ઔર દોઝખ કે અઝાબ ઔર

મૌત-વ-હયાત કે ફિત્તોં, ઔર મસીહ દજજાલ કે ફિત્તે સે અલ્લાહ કી પનાહ તલાબ કરે, ફિર જો દુઆ ચાહે પઢે, પુસૂસન્ માસૂરહ દુઆઓં, મસલન્ —

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ،
اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ،
فَغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

“અલ્લાહુમ્મ, અઈન્ની અલા ઝિક્રિક વ શુક્રિક વ હુસ્નિ ઈબાદતિક, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની ઝલમ્તુ નફ્સી ઝુલ્મન્ કસીરંવ્—વ લા યગ્ફિરુઝ્-ઝુનૂબ ઈલ્લા અન્ત ફગ્ફિર-લી મગ્ફિરતમ્—મિન્ ઈન્ફિક વ રહમની, ઈન્નક અન્તલ ગફૂર-રહીમ.”

(અય અલ્લાહ, અપના ઝિક્ર કરને ઔર અપના શુક્ર અદા કરને ઔર અસ્થી તરહ ઈબાદત કરને મેં મેરી મદદ ફરમા. અય અલ્લાહ, મૈને અપને આપ પર બહુત ઝુલ્મ કિયા ઔર તેરે ઈલાવા કોઈ ગુનાહોં કો બક્ષ નહીં સકતા, તૂ મેરે ગુનાહોં કો મહઝ અપને ફઝ્લ-વ-કરમ સે બક્ષ દે ઔર મેરે સાથ રહમ કા મુઆમલા ફરમા, બિલાશુબા તૂ બડા બક્ષનેવાલા ઔર રહમ કરનેવાલા હૈ.)

રહા તશહ્હુદે અવ્વલ, તો ઈસમેં શહાદતૈન કે બાદ ઝુહ્ર, અસૂર, મગરિબ ઔર ઈશા કી તીસરી રકા'ત કે લિયે ખડે હો જાએ, ઔર અગર કોઈ શખ્સ નબી કરીમ ﷺ પર દરૂદ પઢે તો યે બેહતર હૈ, ઉમૂમ અહાદીસ કી બિના પર, ફિર વહ તીસરી રકા'ત કે લિયે ખડા હો જાએ.

દસવાં સબક : નમાઝ કી સુન્નાતોં કે બયાન મેં.

નમાઝ કી બા'ઝ સુન્નાતેં યે હેં :

૧. દુઆ ઈસ્તિસ્તાહ — سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ (સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ...) પઢના.

૨. હાલતે કયામ મેં દાએ હાથ કી હથેલી કો બાએ હાથ પર સીને કે ઉપર રખે, ઔર રુકૂઅ કે બાદ ઉઠે તો ઈસી તરહ કરે.
૩. તકબીરે તેહરીમા ઔર રુકૂઅ સે કબ્લ ઔર રુકૂઅ કે બાદ ઔર (તીન યા ચાર રકા'તોવાલી નમાઝ મેં) કાઈદએ ઊલા સે તીસરી રકા'ત કે લિયે ઉઠતે હુએ ઈસ તરહ દોનોં હાથ મૂડે યા કાન તક ઉઠાના કે ઉંગલિયાં આપસ મેં મિલી હુઈ હોં.
૪. રુકૂઅ ઔર સજદે મેં એક સે કાઈદ મરતબા તસ્બીહ *سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى* (સુબ્હાન રબ્બિયલ અઝીમ, સુબ્હાન રબ્બિયલ આ'લા) પઢના.
૫. રુકૂઅ સે ઉઠને કે બાદ *وَلِلَّهِ الْحَمْدُ* (રબ્બના વ-હકલ્ હમ્દ) કે સાથ મઝીદ માસૂરા દુઆઓં કા ઈઝાફા કરના, ઔર દોનોં સજદોં કે દરમિયાન એકસે ઝ્યાદા મરતબા *لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ* (રબ્બીગ્-ફિરલી) પઢના.
૬. રુકૂઅ મેં સર કો પીઠ કે બરાબર કરના.
૭. સજદે મેં દોનોં બાઝુઓં કો પેહલુ સે ઔર પેટ કો રાનું સે ઔર રાનું કો પિંડલીયોં સે અલાઈદા રખના.
૮. સજદે મેં દોનોં હાથોં કો ઝમીન સે ઉઠાએ રખના.
૯. કાઈદએ ઊલા મેં ઔર દોનોં સજદોં કે દરમિયાન જબ બેઠે તો બાએ પૈર કો બિછાએ ઔર ઈસ પર બેઠે ઔર દાહને પૈર કો ખડા રખે.
૧૦. તીન ઔર ચાર રકા'તવાલી નમાઝ હો તો કાઈદએ અખીરા મેં તવ્વરુક કરના, યા'ની અપને સુરીન પર બેઠના, અપને બાએ પૈર કો દાહને પૈર કે નીચે કર લેના, ઔર દાહને કો ખડા રખના.
૧૧. પેહલે ઔર દૂસરે કાઈદે મેં અત્તહિય્યાત પઢતે હુએ અખીર તક શહાદત કી ઉંગલી સે ઈશારા કરના, ઔર દુઆ કે વક્ત ઉસકો હિલાના.

૧૨. કાઈદએ ઊલા મેં મુહમ્મદ ﷺ, આપ કી આલ-ઔલાદ ઔર આલે ઈબરાહીમ કે લિયે રહમત ઔર બરકત કી દુઆ કરના.
૧૩. કાઈદએ અખીરા મેં દુઆ કરના.
૧૪. ફજર, જુમ્આ, ઈદુલ ફિત્ર, બકર ઈદ, ઈસ્તસ્કા કી નમાઝોં મેં ઔર મગરિબ ઔર ઈશા કી પેહલી દોનોં રકા'તો મેં જહરી કિરાઅત કરના.
૧૫. ઝુહર, અસૂર મેં ઔર મગરિબ કી તીસરી રકા'ત મેં ઔર ઈશા કી આખરી દોનોં રકા'તો મેં સિરી કિરાઅત કરના.
૧૬. સૂરએ ફાતિહા કે સાથ કોઈ દૂસરી સૂરત પઢના.

નમાઝ કી મઝકૂરા સુન્નતોં કે ઈલાવા બકિયા સુન્નતોં કા ભી ખયાલ રખના ચાહિયે, મસલન - નમાઝ કા રુકૂઅ સે ઉઠને કે બાદ **سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ** (રબ્બના વ લકલ્ હમ્દ) સે ઝૂયાદા પઢના. યે ઈમામ, મુક્તદી ઔર તન્હા નમાઝ પઢનેવાલે સબ કે લિયે સુન્નત હૈ; ઔર ઈસી તરહ રુકૂઅ કરતે વક્ત દોનોં હાથોં કો ઘુટને પર ઈસ તરહ રખના કિ ઉંગલિયાં ફેલી હુઈ હોં.

ગ્યારહવાં સબક

નમાઝ કો બાતિલ કર દેનેવાલી ચીઝોં કે બયાન મેં.

નમાઝ કો બાતિલ કર દેનેવાલે ઉમૂર આઠ હેં -

૧. જાન-બૂઝકર (અમદનૂ) બાત કરના, ભૂલકર યા નાવાકફિયત કી બિના પર બાત કર લી તો ઈસસે નમાઝ બાતિલ નહીં હોગી.
૨. હંસના.
૩. ખાના.
૪. પીના.
૫. સતર કા ખુલ જાના.

૬. કિબ્લા રુખ સે બહુત ઝૂયાદા હટ જાના.
૭. નમાઝ મેં મુસલસલ ગૈરઝુરૂરી હરકત કરના.
૮. તહારત વ પાકી કા ખત્મ હો જાના.

બારહવાં સબક : વુઝૂ કી શરાઈત કે બયાન મેં.

વુઝૂ કી દસ શરાઈત હેં —

૧. મુસલમાન હોના.
૨. અક્લ કા હોના.
૩. શહીર કા હોના.
૪. નિયત કરના.
૫. વુઝૂ કે ઈખ્તિતામ તક નિયત કા બાકી રખના.
૬. વુઝૂ કો વાજિબ કર દેનેવાલી ચીઝોં કા ના હોના.
૭. વુઝૂ સે પેહલે પાની યા ઢેલે સે ઈસ્તિન્જા કરના.
૮. પાની કા પાક ઓર ઈસકા મુબાહ હોના.
૯. ઉન ચીઝોં કો દૂર કરના જો પાની કો ખાલ તક પહોંચને સે રોકતી હોં.
૧૦. નમાઝ કા વક્ત હોના, ઈસકે લિયે જિસકા વુઝૂ બરકરાર ન રહતા હો.

તેરહવાં સબક : વુઝૂ કે ફરાઈઝ કે બયાન મેં.

વુઝૂ કે ફરાઈઝ છે હેં —

૧. ચેહરે કા ધોના; કુલ્લી કરના ઓર નાક મેં પાની ડાલના ઈસી મેં શામિલ હેં.
૨. દોનોં હાથ કુહનિયોં સમેત ધોના.
૩. તમામ સર ઓર કાનોં કા મસહ કરના.

૪. દોનો પૈરોં કો ટખનોં સમેત ધોના.

૫. તરતીબ કે સાથ વુઝૂ કરના.

૬. વુઝૂ કે આ'ઝા કા યકે બાદ દીગરે - બિલા ફસ્લ - ધોના.

મુસ્તહબ યહ હૈ કિ ચેહરા, દોનોં હાથ ઓર દોનોં પૈરોં કો તીન-તીન બાર ધોયા જાએ. ઈસી તરહ તીન બાર કુલ્લી કરના ઓર નાક મેં તીન બાર પાની ડાલના ભી મુસ્તહબ હૈ. અગર-ચે ફર્જ સિર્ફ એક બાર કા ધોના હૈ. સહીહ અહાદીસ કે મુતાબિક સર કે મસહ કી તકરાર મુસ્તહબ નહીં.

ચોદહવાં સબક : નવાકુઝે વુઝૂ કે બયાન મેં.

વુઝૂ કો તોડ દેનેવાલી ચીઝેં છે હેં -

૧. પેશાબ યા પાખાને કે રાસ્તે સે કિસી ચીઝ કા નિકલના.

૨. જિસ્મ સે નજિસ ફાહિશ ચીઝ કા નિકલના.

૩. નીંદ યા કિસી વજહ સે હોશ-વ-હવાસ કા ખત્મ હો જાના.

૪. અગલી યા પિછલી શર્મગાહ કો બગૈર કિસી હાઈલ (પરદા) કે ધૂના.

૫. ઊંટ કા ગોશ્ત ખાના.

૬. મુર્તદ હો જાના. (અલ્લાહ ત્આલા હમેં ઓર સારે મુસલમાનોં કો ઈસસે મહફૂઝ રખે.)

એક અહમ તંબીહા :

મૈયત કો ગુસ્લ દેને સે સહીહ કૌલ કે મુતાબિક વુઝૂ નહીં તૂટતા, ઓર યહી અક્સર એહલે ઈસ્લમ કા મસ્લક હૈ, ક્યુંં કિ ઈસકે ખિલાફ કોઈ દલીલ નહીં હૈ. લેકિન અગર ગુસ્લ દેનેવાલે કા હાથ મૈયત કી શર્મગાહ પર બગૈર કિસી હાઈલ કે પડ ગયા તો ઈસ પર વુઝૂ વાજિબ હો જાએગા. વૈસે ભી ગુસ્લ દેનેવાલે પર વાજિબ હૈ કિ વહ મૈયત કી શર્મગાહ બગૈર કિસી હાઈલ કે ના ધૂએ.

ઇસી તરહ ઔરત (બીવી) કો છૂને સે વુઝૂ કતઅન્ નહીં તૂટતા, ખ્વાહ યે છૂના શહવત સે હો યા બગૈર શહવત કે. યહી રૂયાદા સહીહ કૌલ હૈ, ઇલ્લા યે કિ કોઈ ચીઝ ખારિજ હો જાએ. ઇસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને અપની બા'ઝ બીવીયોં કા બોસા લિયા ઔર દોબારા વુઝૂ કિએ બગૈર નમાઝ પઢી.

સૂર: અન્-નિસા (આ.૪૩) ઔર અલ-માઈદા (આ.૬) કી આયતોં
 اَوَلَسْتُمْ النِّسَاءُ યા તુમ ને ઔરતોં કો છૂ લિયા હો - સે મુરાદ ઉલ્મા કે મુતાબિક જિમાઅ યા'ની મુબાશિરત હૈ, ઔર યહી અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ رضي الله عنه ઔર સલ્ફ-વ-ખલ્ફ કી એક જમાઅત કા ભી કૌલ હૈ - والله ولي التوفيق.

પંદરહવાં સબક

તમામ મુસલમાનોં કા શરઈ અખ્લાક સે આરાસ્તા હોના.

તમામ મુસલમાનોં કા શરઈ અખ્લાક સે આરાસ્તા હોના : મસલન્ — સચ્ચાઈ, અમાનતદારી પાકદામની, શર્મ-વ-હયા, બહાદુરી, સખાવત, વફાદારી, અલ્લાહ ત્આલા કી હરામકર્દા તમામ ચીઝોં સે દૂરી, પડોસી કે સાથ અચ્છા બરતાવ, હસ્બે ઇસ્તિતાઅત રુઝરતમંદો કી ઇમ્દાદ વ ઇઆનત, ઔર ઇસકે ઇલાવા વહ તમામ અખ્લાકે હુસ્ના, જિનકા કુર્આન-મજીદ ઔર અહાદીસે સહીહા મેં ઝિક હૈ ઔર ઉનકી તલ્કીન કી ગઈ હૈ.

સોલહવાં સબક

ઈસ્લામી આદાબ કી પાબંદી.

ઈસ્લામી આદાબ કી પાબંદી : મસલન્ — સલામ કરના, ખંદાપેશાની સે પેશ આના, દાહને હાથ સે ખાના-પીના, કામ શુરૂ કરતે વક્ત بِسْمِ اللَّهِ (બિસ્મિલ્લાહ) પઢના, કામ ખત્મ કરને પર الْحَمْدُ لِلَّهِ (અલહમ્દુલિલ્લાહ)

કહના, છીંક આએ તો الحمد لله (અલહમ્દુલિલ્લાહ) કહના, અગર છીંકનેવાલા الحمد لله (અલહમ્દુલિલ્લાહ) કહે તો ઈસકે જવાબ મેં یرحمک الله (યરહમુકલ્લાહ) કહના, મરીઝ કી અયાદત કરના, નમાઝે જનાઝા પઢને ઔર દફન કરને મેં શરીફ હોના, મસ્જિદ ઔર ઘર મેં દાખિલ હોતે વક્ત ઔર ઈસસે નિકલતે વક્ત ઔર સફર કે વક્ત, વાલદૈન ઔર રિશ્તેદારોં, પડોસિયોં ઔર બડોં ઔર છોટોં કે સાથ મુઆમલા કરને મેં, શાદી ઔર નૌમવલૂદ કી મુબારકબાદ દેને મેં, મુસીબત કે વક્ત તા'ઝિયત કરને મેં ઔર ઈસકે ઈલાવા કપડે ઔર જૂતે પહનને ઔર ઉતારને મેં ઈસ્લામી આદાબ કી રિઆયત કરના.

સત્તરહવાં સબક : શિર્ક ઔર ગુનાહોં સે બચના.

શિર્ક ઔર ગુનાહોં સે બચના ઔર બચાના, ઈન્હીં મેં સાત હલાક કર દેનેવાલે ગુનાહ હેં, જો યહ હે —

૧. અલ્લાહ ત્આલા કે સાથ શરીફ ઠહરાના.
૨. જાદૂ કરના યા કરાના.
૩. કિસી કો નાહક કતૂલ કરના.
૪. સૂદ ખાના.
૫. યતીમ કા માલ ખાના.
૬. જંગ સે ભાગના.
૭. મોમિન વ પાકદામન ઔર ભોલીભાલી ઔરતોં પર જૂટી તોહમત લગાના.

ઈસી તરહ ગુનાહોં મેં યહ ભી શામિલ હેં : વાલદૈન કી નાફરમાની કરના, રીશ્તાદારોં સે તા'લ્લુકાત ખત્મ કરના, જૂટી ગવાહી દેના, જૂટી કસમ ખાના, પડોસિયોં કો તકલીફ દેના, લોગોં કી જાન-વ-માલ ઔર

ઈઝ્ઝત-વ-આબરૂ પર ઝ્યાદતી કરના, નશાવર ચીઝ કા ઈસ્તેમાલ કરના, જૂઆ ખેલના, ઔર ઈસકે ઈલાવા ગીબત વ યુગલી ઔર દીગર ઉમૂર જિનસે અલ્લાહ તૂઆલા ઔર ઈસકે રસૂલ ﷺ ને મનઅ ફરમાયા હૈ.

અઠારહવાં સબક

મૈયત કી તજહીઝ-વ-તકફીન ઔર નમાઝે જનાઝા

જિસકી તફસીલ દર્જે ઝેલ હૈં —

૧. જબ મરીઝ પર મૌત કે આસાર જાહિર હો જાએ તો ઉસે ﷻ (લા-ઈલાહ ઈલ્લાહ) કી તલ્કીન કરની ચાહિએ. નબી કરીમ ﷺ કા ઈરશાદ હૈ —

لَقِّنُوا مَوْتَاهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

યા'ની “અપને મૌતી (મરનેવાલોં) કો ﷻ (લા-ઈલાહ ઈલ્લાહ) કી તલ્કીન કરો.”

ઉસે ઈમામ મુસ્લિમ ને અપની સહીહ મેં રિવાયત ક્રિયા હૈ. ઈસ હદીસ મેં ‘મૌતી’ સે મુરાદ વહ લોગ હૈં, જિન પર મૌત કે આસાર જાહિર હો જાએ.

૨. જબ કિસી કી મૌત કા યકીન હો જાએ તો ઉસકી આંખે બંદ કર દી જાએ ઔર દાઢી બાંધ દી જાએ, જૈસા કિ સુન્નત સે સાબિત હૈ.
૩. મુસલમાન મૈયત કો ગુસ્લ દેના વાજિબ હૈ. અલબત્તા, જો જંગ મેં શહીદ હુઆ હો ઉસકો ના ગુસ્લ દિયા જાએગા ઔર ના ઉસકી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી, બલકિ ઉસે ઉસી લિબાસ મેં દફન કર દિયા જાએગા, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને જંગે ઉહુદ કે શોહદા કો ના ગુસ્લ દિયા ઔર ના ઉન પર નમાઝે જનાઝા પઢી.

૪. મૈયત કો ગુસ્લ દેને કા તરીકા યહ હૈ કિ ઉસકી શર્મગાહ કો ઢાંક દિયા જાએ, મૈયત કો થોડા ઉઠાયા જાએ ઔર ઉસકા પેટ આહિસ્તા સે દબાયા જાએ, ફિર ગુસ્લ દેનેવાલા કપડે કા ટુકડા યા ઉસ જૈસી ચીઝ કો અપને હાથ પર લપેટ લે ઔર ઉસસે ઉસે સાફ કરે, ફિર ઉસે નમાઝ કે વુઝૂ કી તરહ વુઝૂ કરાએ, ફિર ઉસકા સર ઔર દાઢી બૈરી કે પત્તોવાલે પાની સે યા ઉસ જૈસી ચીઝ સે ધોએ, ફિર ઉસકા દાયાં પહલુ ઔર ફિર બાયાં પહલુ ધોએ, ઇસી તરહ ઉસકો દૂસરી બાર ઔર તીસરી બાર ગુસ્લ દે, હર મરતબા અપને હાથ કો ઉસકે પેટ પર ફેરે, અગર કોઈ ચીઝ પેટ સે નિકલે તો ઉસે ધો દે, ફિર ઉસ જગહ કો રૂઈ યા કિસી ચીઝ સે બંદ કર દે, અગર ના રૂકે તો ગરમ મિટ્ટી યા જદીદ તિબ્બી સામાન મસલન, ટેપ વગૈરહ સે બંદ કર દે.

મૈયત કો દોબારા વુઝૂ કરાએ, અગર ત્રીન બાર મેં સફાઈ ના હો સકે તો પાંચ બાર યા સાત બાર ગુસ્લ દે. ફિર ઉસે કિસી કપડે સે સુખા દિયા જાએ ઔર ઉસકે બગલોં ઔર સજદોં કી જગહોં પર ખૂશ્બુ લગા દી જાએ, ઔર અગર ઉસકે પૂરે જિસ્મ મેં ખૂશ્બૂ લગા દી જાએ તો બેહતર હૈ. ઉસકે કફન કો ખૂશ્બુ સે ધૂની દી જાએ, અગર ઉસકી મૂંઘ ઔર નાખૂન બડે હોં તો કાટ દિયા જાએ, ઔર અગર છોડ દિયા ગયા તો ભી કોઈ હર્જ નહીં હૈ, ઔર બાલ મેં કંગી ના કી જાએ, બગલ ઔર નાફ કે બાલ ના કાટા જાએ ઔર ના ખત્ના કિયા જાએ, ઇસ લિયે કિ ઉસકી કોઈ દલીલ નહીં હૈ, ઔર ઔરત કે બાલ કી ત્રીન ચોટિયાં બના દી જાએ, ફિર ઉનકો પીછે લટકા દિયા જાએ.

૫. મૈયત કી તકફીન કા તરીકા : અફઝલ યહ હૈ કિ મૈયત કો ત્રીન સફેદ કપડોં મેં કફન દિયા જાએ, જો કમીસ ઔર અમામા ના હોં, મૈયત

કો ઈસકે અંદર લપેટ દિયા જાએ, જિસ તરહ નબી કરીમ ﷺ કે સાથ કિયા ગયા, ઔર અગર કમીસ, તેહબંદ ઔર ચાદર મેં કફન દિયા જાએ તો ભી કોઈ હર્જ નહીં હૈ. ઔરત કો પાંચ કપડોં મેં કફન દિયા જાએ - કમીસ, તેહબંદ, દુપટ્ટા ઔર દો ચાદરેં, ઔર નાબાલિગ બચ્ચે કો એક સે ત્રીન તક કફન દિયા જાએ, ઔર છોટી બચ્ચી કો એક કમીસ ઔર દો ચાદર મેં કફન દિયા જાએ.

વૈસે કફન મેં સબ કે લિયે વાજિબ સિર્ફ એક કપડા હૈ, જો મૈયત કો અચ્છી તરહ સે ઢક દે. અગર મૈયત હાલતે એહરામ મેં હો તો ઉસકો બૈરી કે પાની સે ગુસ્લ દિયા જાએ ઔર ઉસકે તહબંદ ઔર ચાદર મેં કફન દિયા જાએ. ઈસકે ઈલાવા ભી કફન દિયા જા સકતા હૈ. ઉસકે સર ઔર ચેહરે કો ના ઢકા જાએ ઔર ના ખૂશ્બુ લગાઈ જાએ, ઈસ લિયે કિ કિયામત કે દિન વહ તલ્ખિયા કહતે હુએ ઉઠેગા, જૈસા કિ રસૂલુલ્લાહ ﷺ સે સહીહ હદીસ મેં મરવી હૈ. અગર મહરમ ઔરત હો તો વહ દીગર ઔરતોં હી કી તરહ કફનાઈ જાએગી. લેકિન ના ઉસકો ખૂશ્બુ લગાઈ જાએ ઔર ના ઉસકા ચેહરા નકાબ સે ઔર ના ઉસકા હાથ દસ્તાને સે છિપાયા જાએગા. લેકિન ઉસકા ચેહરા ઔર ઉસકે દોનોં હાથ ઉસકે કફન સે ઢાંક દિયે જાએંગે, જૈસા કિ ઔરત કી તકફીન કે બયાન મેં ગુઝર ચુકા હૈ.

૬. મર્દ કો ગુસ્લ દેને ઔર ઉસ પર નમાઝે જનાઝા પઢને ઔર ઉસે દફન કરને કા સબસે ઝ્યાદા હક્ક ઉસ શાખ્સ કો હૈ જિસકે બારે મેં ઉસને વસિયત કી હો; ફિર બાપ, ફિર દાદા, ફિર ઉસકે લડકે, ફિર દાધયાલી રિશ્તેદારોં મેં જો ઝ્યાદા કરીબી હો.

ઔરત કો ગુસ્લ દેને કી સબસે ઝ્યાદા હક્કદાર વહ ઔરત હૈ જિસ

કે બારે મેં ઉસને વસિયત કી હો, ફિર ઉસકી માં, ફિર ઉસકી દાદી, ફિર રિશ્તેદાર ઔરતોં મેં સે સબસે ઝ્યાદા કરીબ હો.

મિયાં-બીવી મેં સે કોઈ ભી એક દૂસરે કો ગુસ્લ દે સકતા હૈ, ઈસ દિયે કિ હઝરત અબૂબક્ર ؓ કો ઉનકી બીવી ને ગુસ્લ દિયા થા, ઔર હઝરત અલી ؓ ને અપની બીવી હઝરત ફાતિમા ؓ કો ગુસ્લ દિયા થા.

૭. નમાઝે જનાઝા પઢને કા તરીકા યહ હૈ કિ ચાર તકબીરેં કહી જાએ, પહલી તકબીર કે બાદ સૂર: ફાતિહા પઢી જાએ ઔર અગર ઉસકે સાથ કોઈ છોટી સૂરત યા એક-દો આયતેં પઢ લે તો બેહતર હૈ, જૈસા કિ હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ ؓ સે સહીહ હદીસ મેં મરવી હૈ. ફિર દૂસરી તકબીર કહે ઔર નબી કરીમ ﷺ પર દરૂદ પઢે, જિસ તરહ નમાઝ કે અંદર તશહહુદ મેં દરૂદ પઢતે હૈં, ફિર તીસરી તકબીર કહે ઔર યહ પઢિયે —

૧. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا،
وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ
تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ. اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ.
૨. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ
مَدْخَلَهُ، وَاعْسَلْهُ بِالمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا
نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ،
وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ،
وَأَعِدْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ.

“અલ્લાહુમ્મગફિર હય્યિના વ મય્યિતિના, વ શાહિદિના વ ગાઈબિના, વ સગીરિના વ કબીરિના, વ ઝકરિના વ ઉન્સાના. અલ્લાહુમ્મ મન્ અહ્યયતહુ મિન્ના ફ-અહયિહિ અલલ્ ઈસ્લામ, વ-મન્ તવફફયતહુ મિન્ના ફતવફફહુ અલલ્ ઈમાન. અલ્લાહુમ્મ લા તહરિમના અજરહુ વ-લા તઝિલ્લના બઅદહુ.”

“અલ્લાહુમ્મ-ગફિર લહુ વ-રહમહુ, વ-આફિહિ વાઅફુ અન્હુ, વ અકરિમ્ નુઝુલહુ, વ વસ્સિઅ્ મદ્ખલહુ, વ-ગૂસિલ્હુ બિલ માઈ વસ્-સલ્જિ વલ્-બરદ, વ નકિકિહિ મિનલ્-ખતાયા કમા નકકયૂતસૂ-સલ્બ-લ્ અબ્યદ મિનદ્-દનસિ, વ અબ્દિલ્હુ દારન્ ખઈરન્ મિન્ દારિહિ, વ અહલન્ ખઈરન્ મિન અહલિહિ, વ ઝવૂજન્ ખઈરન્ મિન્ ઝવૂજિહિ, વ અદ્ખિલ્હુ-લ્ જન્નત, વ અઈદહુ મિન્ અઝાબિલ્ કબ્રિ વ-મિન્ અઝાબિન્નાર.”

(અય અલ્લાહ ! હમારે ઝિન્દોં કો ઔર મુર્દોં કો, હાઝિર કો ઔર ગાઈબ કો, છોટોં કો ઔર બડોં કો, મર્દોં કો ઔર ઔરતોં કો બક્ષ દે. અય અલ્લાહ ! હમ મેં સે જિસે તૂ ઝિંદા રખે ઉસે ઈસ્લામ પર ઝિંદા રખ ઔર જિસે વફાત દે ઉસે ઈમાન પર વફાત દે. અય અલ્લાહ ! હમેં ઈસકે અજ્ઞ મેં શામિલ ફરમા ઔર ઈસકે બાદ હમેં ગુમરાહી સે બચા.)

(અય અલ્લાહ ! ઈસ મૈયત કો બક્ષ દે, ઈસ પર રહમ ફરમા, ઈસે આફિયત મેં રખ ઔર ઈસે માફ કર દે, ઈસકે ઠિકાને કો બાઈઝૂઝત બના, ઈસકે દાખિલ હોને કી જગહ કો કુશાદા કર, ઔર ઈસે પાની, બર્ફ ઔર ઓલોં સે ધો દે ઔર ઈસે ગુનાહોં ઔર ખતાઓં સે ઐસા પાક-સાફ કર દે જૈસે સફેદ કપડા મૈલકુચૈલ સે સાફ કિયા જાતા હૈ, ઔર ઈસે ઉસકે ઘર સે બેહતર ઘર અતા ફરમા, ઔર ઈસકી બીવી સે બેહતર બીવી અતા ફરમા, ઈસે જન્નત મેં દાખિલ કર, ઔર ઈસે કબ્ર કે અઝાબ સે ઔર દોઝખ કે અઝાબ સે પનાહ મેં રખ.)

ફિર ચૌથી તકબીર કહે ઔર દાએ જાનિબ એક સલામ ફેરે, મુસ્તહબ
 યહ હૈ કિ હર તકબીર કે સાથ રફઅ-યદૈન કરે. અગર મૈયત ઔર હો તો
 اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهَا (અલ્લાહુમ્મ-ગૂફિરલહા) કહે, યા'ની મુનિસ કા સીગા
 ઇસ્તિમાલ કરે. અગર જનાઝે દો હો તો اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهَا (અલ્લાહુમ્મ-
 ગૂફિરલહુમા) કહે, યા'ની તસનિયહ કા સીગા ઇસ્તિમાલ કરે. અગર જનાઝે
 દો સે ગ્યાદા હો તો اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ (અલ્લાહુમ્મ-ગૂફિરલહુમ) કહે, યા'ની
 જમઅ કા સીગા ઇસ્તિમાલ કરે, ઔર અગર બચે કા જનાઝા હો તો
 મગફિરત કી દુઆ કે બજાએ યહ કહે —

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرْطًا وَذُخْرًا لَوَالِدَيْهِ وَشَفِيعًا فَجَابًا.
 اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِينَهَا، وَأَعِزِّمْ بِهِ أَجُورَهَا، وَأَلْحِقْهُ
 بِصَاحِبِ سَلَفِ الْمُؤْمِنِينَ، وَقَبْرِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ عَبْدَ الْجَنَّةِ.

“અલ્લાહુમ્મ-જઅલહુ ફરતંવ્ વ ઝુખરન્, લિ-વાલિદઈહિ વ
 શફીઅમ્-મુજાબા, અલ્લાહુમ્મ સક્કલ્ બિહિ મવાઝિનહુમા, વઅઝિમ્
 બિહિ ઊજૂરહુમા, વ અલ્હિકહુ બિસાલિહિ સલફિલ્ મુઅમિનીન, વકિહિ
 બિરહમતિક અઆબિલ્ જહીમ.”

(અય અલ્લાહ ! ઇસે ઇસકે વાલદૈન કે લિયે અવ્વલ દસ્તા વ ઝખીરએ
 આબિરત ઔર એસા સિફારિશી બના દે જિસકી સિફારિશ કુબૂલ કી જાએ.
 અય અલ્લાહ ! ઇસકે ઝરિયે ઇન દોનોં કે આ'માલે ખૈર કા પલ્લા ભારી કર દે,
 ઔર ઇસકે ઝરિયે ઇન દોનોં કો બડા અજ અતા ફરમા, ઔર ઇસે નેક મોમિનોં
 સે મિલા દે ઔર ઔર ઇસે અપની રહમત સે જહન્નમ કે અઝાબ સે બચા.)

સુન્નત યહ હૈ કિ ઇમામ મર્દ કે સર કે મુકાબિલ ઔર ઔરત કી
 કમર કે મુકાબિલ મેં ખડા હો, ઔર અગર એક સાથ કઈ જનાઝે જમઅ હો

જાએ તો મદ્દ કો ઈમામ કે કરીબ ઔર ઔરત કો કિબ્લે કી તરફ રખા જાએ, ઔર અગર ઉનમેં બચ્ચે ભી હોં તો બચ્ચા ઔરત સે પેહલે, ફિર ઔરત કો, ફિર બચ્ચી કો રખા જાએ. બચ્ચે કા સર મદ્દ કે સર કે મુકાબિલ હો ઔર ઔરત કી કમર મદ્દ કે સર કે મુકાબિલ હો. ઈસી તરહ બચ્ચી કા સર ઔરત કે સર કે મુકાબિલ હો, ઔર ઉસકી કમર મદ્દ કે સર કે મુકાબિલ હો. નમાઝે જનાઝા અદા કરનેવાલે તમામ લોગ ઈમામ કે પીછે ખડે હોં, અગર કોઈ ઈમામ કે પીછે જગહ ન પાએ તો ઈમામ કે દાએ તરફ ખડા હો જાએ.

૮. **મૈયત કે દફન કરને કા તરીકા :** બેહતર યહ હૈ કિ આદમી કી કમર કે બરાબર કબ્ર ગહરી કી જાએ ઔર કિબ્લે કી તરફ ઈસમેં લહદ (બગલી) ખોદી જાએ. મૈયત કો કબ્ર મેં ઈસકે દાએ પેહલુ પર રખા જાએ, ઔર કફન કી ગિરહેં ખોલ દી જાએ. ઉસકો નિકાલા ના જાએ, બલકિ ઈસી તરહ છોડ દિયા જાએ. મૈયત કે ચેહરે કો ખોલા ના જાએ, ખ્વાહ ચાહે મદ્દ હો યા ઔરત. ફિર ઉસે કચ્ચી ઈંટોં સે બંદ કર દિયા જાએ ઔર ઈસ પર ગીલી મિટ્ટી લગા દી જાએ, તાકિ અપની જગહ જમ જાએ, ઔર મિટ્ટી સે બચાવ હો, ઔર અગર કચ્ચી ઈંટ મુયસ્સર ના હો તો તખ્ષી યા પત્થર યા લકડી લગા દી જાએ, તાકિ મિટ્ટી ગિરને સે મહફૂઝ રહે. ફિર કબ્ર પર મિટ્ટી ડાલી જાએ. ઉસ વક્ત યહ કહના મુસ્તહબ હૈ — بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ (બિસ્મિલ્લાહ વ અલા મિલ્લાતિ રસૂલુલ્લાહ). કબ્ર એક બાલશત કે બરાબર ઊંચી કી જાએ, અગર કંકરિયાં મુયસ્સર હોં તો ઈસ પર ડાલ દી જાએ ઔર પાની છિડક દિયા જાએ.

દફન કરનેવાલોં કો ચાહિયે કિ કબ્ર કે પાસ ખડે હોં ઔર મૈયત કે લિયે દુઆ કરે, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ મૈયત કો દફન કરને સે જબ ફારિગ હોતે તો ઈસકે પાસ ખડે હોતે ઔર કહતે :

استغفروا الأخيكم واسئلوا له العتبيت فإنه الآن يسئل.

“અપને ભાઈ કે લિયે મગફિરત કી દુઆ કરો ઔર ઉસકે લિયે સાબિત કદમી ચાહો, ઈસ લિયે કિ અબ ઉસસે સવાલ હોગા.”

૯. જિસ શખ્સ ને નમાઝે જનાઝા નહીં પઢી હૈ, ઉસકે લિયે જાઈઝ હૈ કિ તદફીન કે બાદ નમાઝ પઢ લે, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને ઐસા ક્રિયા હૈ, લેકિન ઐસા કરના એક મહિને કે અંદર હો; અગર ઐસા એક મહિને સે મુદત તજાવુઝ કર ચુકી હો તો નમાઝે જનાઝા કબ્ર પર પઢના જાઈઝ નહીં, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ સે સાબિત નહીં હૈ કિ આપને મૈયત કે દફન કરને કે એક મહિને કે બાદ કિસી કબ્ર પર નમાઝ પઢી હો.

૧૦. મૈયત કે ઘરવાલોં કે લિયે જાઈઝ નહીં કિ વહ લોગોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરે. મશહૂર જલીલુલ-કદ્ર સહાબી જરીર બિન અબ્દુલ્લાહ અલજબલી رحمته الله સે રિવાયત હૈ કિ —

كنا بعد الاجتماع إلى أهل البيت وصنعة الطعام بعد الدفن من النياحة.

“મૈયત કો દફન કરને કે બાદ મૈયતવાલે કે યહાં જમઅ હોને ઔર ખાના તૈયાર કરને કો હમ નોહા કરને મેં સુમાર કરતે થે.” ઈસે ઈમામ અહમદ ને બ-સનદ હસન રિવાયત ક્રિયા હૈ.

ખુદ અપને લિયે યા અપને મેહમાનોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરને મેં હર્જ નહીં હૈ. રિશ્તેદારોં ઔર પડોસિયોં કો મૈયતવાલોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરના ચાહિયે, ઈસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ કો હઝરત જા'ફર બિન અબી તાલિબ رحمته الله કી શામ મેં મૌત કી ખબર પહુંચી તો આપ ﷺ ને ઘરવાલોં કો હુકમ દિયા કિ જા'ફર કે ઘરવાલોં કે લિયે ખાના તૈયાર કરે, ઔર કહા — **أَنَّهُمْ أَتَاهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ.** (ઈન્હેં જો તકલીફ પહુંચી હૈ ઉસને ઈન્હેં બેખુદ કર દિયા હૈ.)

અલબત્તા, ઈસમેં કોઈ હર્જ નહીં કિ મૈયત કે ઘરવાલે અપને યહાં આએ હુએ ખાને મેં અપને પડોસિયોં કો શરીફ કર લેં, ઓર હમારે ઈલ્મ કે મુતાબિક ઈસકે લિયે શરીઅત મેં વક્ત કી તેહદીદ નહીં હે.

૧૧. કિસી ઔરત કે લિયે મૈયત પર ત્રીન દિન સે જ્યાદા સોગ મનાના જાઈઝ નહીં હે, અલબત્તા અપને શૌહર કે ઈન્તિકાલ પર ચાર મહિને દસ દિન સોગ મનાના જુરૂરી હે, લેકિન અગર ઔરત હામેલા હો તો ઉસકી ઈદત વિલાદત તક હોગી, જૈસા કિ નબી કરીમ ﷺ કી સહીહ હદીસ સે સાબિત હે. મગર મર્દ કે લિયે અપને કિસી રિશ્તેદાર વગૈરહ કે મરને પર સોગ મનાના જાઈઝ નહીં.

૧૨. મર્દોં કો એહલે કુબૂર કે લિયે દુઆ કરને ઔર ઉનકે લિયે રહમત કી દરખાસ્ત કરને ઔર મૌત ઔર ઉસકે બાદ કે અહવાલ કો યાદ કરને કે લિયે વક્તન-ફ-વક્તન કબ્રસ્તાન જાના ચાહિયે. નબી કરીમ ﷺ કા ઈરશાદ હે —

زوروا القبور فأنتزكم الآخرة.

“કબ્ર કી જ્યારત કરો, ઈસ લિયે કિ વહ આખિરત કી યાદ દિલાતી હે.”

ઈસ હદીસ કો ઈમામ મુસ્લિમ ને અપની સહીહ મેં રિવાયત કિયા હે.

નબી કરીમ ﷺ અપને સહાબા કિરામ رضي الله عنهم કો સિખાયા કરતે થે કિ જબ કબ્રસ્તાન જાઓ તો યહ કહો —

السلام عليكم اهل الديار من المؤمنين والمسلمين، وأنا أن شاء الله
بكم لاحقون، نسأل الله لنا ولكم العافية، ويرحم الله المستقدمين منا
والمستأخرين.

“અસ્સલામુ અલઈકુમ અહલુલ દયાર મિનલ મુ’મિનીન વલ મુસ્લિમીન. વઈન્ન ઈન્ શા અલ્લાહુ બિકુમુલ અહકૂન, નિસાલુલ્લાહ લના

વ-લકુમુલ આફ્રિયત, વ-યરહમુલ્લાહુલ મુસ્તકદિમીન મિન્ન વલ મુસ્તાબિરીન.”

“અય ઇસ દયાર કે મોમિનો ઔર મુસલમાનો, તુમ પર સલામતી હો, ઔર હમ ભી ઇન્ શા અલ્લાહ તુમ સે મિલનેવાલે હૈં, હમ અલ્લાહ તુઆલા સે અપને લિયે ઔર તુમ્હારે લિયે આફ્રિયત ચાહતે હૈં, ઔર અલ્લાહ તુઆલા રહમત કા મુઆમલા કરે, જો હમ મેં સે આગે જા ચુકે હૈં ઔર જો બાદ મેં આનેવાલે હૈં ઉન સબ પર.”

ઔરતોં કે લિયે કબ્રસ્તાન જાના મનઅ હૈ, ઇસ લિયે કિ નબી કરીમ ﷺ ને કબ્રોં પર જાનેવાલી ઔરતોં પર લા’નત ફરમાઈ હૈ, ઔર ઇસ લિયે ભી કિ ઉનકે વહાં જાને મેં ફિત્ને કા અંદેશા હૈ, ઔર ઉનકે અંદર સબ્ર ભી કમ હોતા હૈ. ઇસ તરહ ઔરતોં કો જનાઝે કે પીછે કબ્રસ્તાન જાના ભી મનઅ હૈ, ઇસ લિયે કિ રસૂલુલ્લાહ ﷺ ને ઔરતોં કો ઇસસે ભી મનઅ ફરમાયા હૈ; અલબત્તા મૈયત પર મસ્જિદ યા ઈદગાહ મેં નમાઝે જનાઝા પઢના મઠોં ઔર ઔરતોં દોનોં કે લિયે જાઈઝ હૈ.

વ સલ્લલ્લાહુ વ સલ્લમ અલા નબિય્થિના મુહમ્મદ
વ આલિહિ વ સહબહ.

